

ХЮСЕИН МЕМИШОГЛУ – НОСИТЕЛЯТ НА ЖЪЛТАТА ФЛАНЕЛКА

Като деца си разказвахме различни истории. Най-често измислени. Кой какво чудо е видял, какъв подвиг е извършил, насътворил, надробил. Знаехме си, че измисляме, ама се слушахме с отворена уста. Искахме да е истина. Ахкахме и охкахме. И си вярвахме. Ако и да се съмнявахме понякога, все си имахме едно наум, в смисъл че – знае ли човек...

Имаше сред нас едни хитреци обаче, дето все им се искаше да са с едни гърди напред, най-много внимание да съберат, най-много възхита да предизвикат. И като захващаха едни опашати лъжи, край нямаше. Точно тези лъжльовци, които не знаеха мяра в лъжите и се самозабравяха, обявявахме за **НОСИТЕЛИ НА ЖЪЛТАТА ФЛАНЕЛКА**. Не си спомням защо тъкмо така, но така. Когато за първи път участвах в подобно разтягане на локуми, лъжльото беше доста опашат и дълго след това смятах, че **НОСИТЕЛ НА ЖЪЛТАТА ФЛАНЕЛКА** всъщност означава пациент на... Карлуково. Луд.

„Помашкият синдром”, който през последните години тресе у нас някои умници, ме накара да си спомня тази детинска игра. Нищо кой знае какво – просто неколцина претенденти за **ЖЪЛТАТА ФЛАНЕЛКА**. Познавачи на миналото и бъдещето на „помаците”. Наричам ги историци папараци. Или помакофантасти. Според както дойде. Най-често лъжите им дори не са истински лъжи, а полулъжи-полуистини. Правдоподобни. Наукоподобни. За да изглеждат като истини. В надпреварата за **ЖЪЛТАТА ФЛАНЕЛКА** са се включили и едни пишман учени, дето все се правят, че не знаят (или на-

истина не знаят!) разликата между религиозна и етническата принадлежност и току пишат за мюсюлманите, като че става дума за етнос. Подобно на оня американски демограф – проф. Джъстин Маккарти, който дори написа книга под заглавие „Смърт и изгнание. Етническо прочистване на османските мюсюлмани 1821 – 1922” (С., 2010). „Етническо прочистване на *османските мюсюлмани*”! Разбирате ли? Голям умник! Османците (кастова прослойка – на управляващите Османската империя, която включва хора от различни народности) били етнос, да не говорим за мюсюлманите (религиозна общност)! По-очевидна безсмислица от това – здраве му кажи!...

Но има един сред всичките тези умници – ХЮСЕИН МЕМИШОГЛУ, който в книгата си „Страници от историческото минало на помаците” (Анкара, 1991)¹ разказва такива опашати лъжи, че с право може да бъде определен за НОСИТЕЛ НА ЖЪЛТАТА ФЛАНЕЛКА. С него дори се занимава прокуратурата. Защото лъжите му са от тези, дето не просто подменят историята, а уронват престижа на страната ни, сеят омраза и жажда за отмъщения и могат да взривят етническия и религиозния мир в региона.

Не е възможно в рамките на една статия да се обхванат и опровергаат всичките му лъжи... както се казва, където пипнеш книгата му – мирише. Затова ще се спра на няколко от най-очевидните.

* * *

Малко предистория...

Хюсеин Мемешоглу. Хюсеин Мехмед Мемеш. Роден с. Коялоба, община Кирково, област Кърджали, България. Член на Българската комунистическа партия (БКП). Студент и асистент в СУ „Св. Климент Охридски”. Доцент във ВМЕИ „В. И. Ленин” (днес Техническият университет) в София, където преподава история на БКП; през 1988 г. забягнал от

Виена в Турция. Професор в Анкарския университет, където преподава „история на балканските народи“ (според както сам казва в интервю на Румяна Узунова с него², направено в Париж на 4 юни 1989 г., където той е представител от Турция на Конференцията за човешките права на 35-те страни, подписали Хелзинкските споразумения). От други източници научаваме, че е преподавал и в университета „Сюлейман Демирел“ – гр. Бурдур³.

Какви точно са били историческите му занимания и интереси в България относно българската история разбираме също от въпросното интервю:

„Кандидатската ми дисертация за доктор по история на България ми е на тема за участието на турското население на България в борбата против фашизма. Това ми е първата книга, дисертация, и по тази тема имам издадена книга, която е публикувана през 1977 година. Втората ми книга е за участието на турското население в България в изграждането на социализма, където се разкрива дяла, участието на това население в икономическия живот на страната, в строителството, в различните отрасли, също така тяхното културно развитие...”⁴

От интервюто разбираме и как точно е преподавал той история във ВМЕИ „В. И. Ленин“:

„История на България и история на БКП, която се преподава във висшите учебни заведения е една такава история, където историческите факти са изопачени и историята се използва като наука в подкрепа на режима, на сегашното комунистическо правителство. Доста исторически факти са изопачени...”⁵

Явно е, че като член на БКП и като преподавал по история на БКП в български вуз Хюсеин Мемишоглу по онова време е нямало как да не бъде „в крак” с начина на преподаване на историята в българските вузове, поне както го представя пред Румяна Узунова, и съответно е изопачавал историческите факти в подкрепа на някогашната власт, щом друг начин на преподаване не му е бил известен, защото, предполагам, би го споделил пред своята събеседничка. Аз пък в средата на 80-те години бях студентка в СУ „Св. Климент Охридски”. И досега си спомням изпита по история на БКП. Знаехме, че на лекциите преподавателят беше твърде свободен при поднасянето и интерпретирането на фактите, но въпреки това, преди да прекрачим вратата за изпит, се предупреждавахме, че той не обича натегачите (в смисъла на Хюсеин Мемишоглу) и че колкото си по-разкрепостен в мисленето и тълкуването, толкова по-висока оценка ще получиш. Така и беше наистина.

Какви са историческите занимания и интереси на Хюсеин Мемишоглу в Турция относно балканската история, дали и там, в Анкарския университет „Хаджеттепе” и Бурдурския – „Сюлейман Демирел”, той все така е продължил да изопачава историческите факти в подкрепа на тамошните власти-мащи разбираме от „Страниците...”. В превод на английски език заглавието на книгата е съвремененно и преднамерено видоизменено: „Pages of the History of Pomaks Turks” („Страници от историята на турските помаци”). През 1991 г. той все още се е подписвал като *доц. д-р Хюсеин Мемишоглу*, покъсно, след издаването на книгата, е станал професор. Скоро може и академик да го направят. Още повече, че през 2011 г. той вече е произведен в чин „*кърджалийски писател*”, „*писател-професор*”, представял в Бурса новата си книга „*Помашките турци в Балканите*”⁶.

* * *

Какво собствено представляват „Страниците...”? Обемът я има, я няма 60 – 70 страници (след заключението на с. 47 книгата няма номерация). Съдържанието: „*ПРЕДГОВОР – Проф. Джемил Къванч; ВЪВЕДЕНИЕ; ЧАСТ ПЪРВА: 1. Историческото минало на помаците, 2. Названието „помак” и езикът на помаците, 3. Дейността на българските правителства за побългаряване на помаците и прилаганите методи за заплаха и натиск, 4. Заключение; ЧАСТ ВТОРА: ДОКУМЕНТИ И ФОТОГРАФИИ*” – сякаш студентска курсова работа.

В краткия ПРЕДГОВОР проф. Джемил Къванч се е поупражнил да определя стратегическата цел на българската политика, която според него била – „*да предотврати изпадането на българското население в положение на малцинство*” (с. 1). Дори измисля задачи на политиците ни, редейки нелепост след нелепост:

„Българските правителствени ръководители прекрасно знаят, че след като успеят да побългарят помаците и турците, ще стигнат много по-лесно крайната си цел. Ето защо първата и най-важна задача за тях е асимилирането на тези две общности, които са представители на един и същи народ – турския...” (с. 1).

Но дотам ли се е усъвършенствала турската историческа наука, че с един замах да елиминира дори свидетелствата, оставени от някогашните османски държавници, като великия везир Митхад паша, всеизвестния управник и на Русе, който в статията „Турция в своето минало, настояще и бъдеще” за сп. „Ревю сиантифик дьо ла Франс е дьо л’етранж” (година VII, януари-юли 1878 г., с. 1152) споменава, че сред българите християни има над един милион българи мохамедани, кои-

то не са нито татари, нито черкези, нито са дошли от Азия, че те „са потомци на същите тези българи, преобърнати в исляма през епохата на завоеванията и следващите години. Това са чедата на същата тази страна, на същата тази раса, и от същото това коляно. А между тях има една част, които не говорят друг език освен български”⁷⁷? Разбирам нашите чеши-езици и помаковедци, които, избивайки комплекси, пълнят форумите и „книгите” си с глупости относно това колко и защо не трябвало да се вярва на Митхад паша, но една историческа наука да пренебрегва свидетелство от този род... Явно в турската историческа наука всичко е възможно и локумът се цени повече от истината!

Проф. д-р Джемил Къванч дори си позволява да излъже за нещо, което може да се провери с просто око в същия този миг. Той твърди, че Хюсеин Мемишоглу е написал произведението си, основавайки са на истините, посочени от него в предговора, като „с документи и фотографии той доказва, че помаците са чисти турци” (с. 2). Разбира се, веднага и старателно проверих документите и снимките, предоставени ни от автора в края на книгата, защото това би било мощен пробив в областта на историята и етнологията у нас. Но, уви, не намерих какъвто и да е документ или снимка, които да доказват подобно абсурдно твърдение. Предполагам, че професорът е прочел само съдържанието и е бил подведен от Хюсеин Мемишоглу, иначе едва ли би лъгал така едно към едно.

* * *

Самият автор също не се церемони много-много, а директно „въвежда” читателя право в „сърцевината на материята”:

„...помаците са потомци на куманските турци, които през XI век са се заселили в Пиринска Македония и Родопите.

Всеизвестна е историческата истина за куманските турци, които през XI век са дошли на Балканите и отричайки се от шаманизма, са приели исляма, след което са се втели в редиците на османските турци...” (с. 9)

Някой да си спомня документ, фотография, какъвто и да е факт или артефакт за съществуването на турци и ислям в Родопите и Пиринска Македония, въобще на Балканите по това време? Няма нищо подобно! Нито в историческите съчинения от този период, нито в административните регистри на България, Византия или Сърбия, а по-късно и на Османската империя няма каквито и да е сведения за „кумански турци” или пък за „помаци”, които – на всичко отгоре – да са приемали исляма три века преди османските нашествия по тези земи. Впрочем самият автор по-нататък (визирайки *M. T. Gökbilgin, 15 ve 16, asirlarda Edirne ve Pasa Livâsi, Istanbul, 1952*, като и *A. Gevant Eren. Pomaklara dair. Türk Kültürü, Sayı 4, Subat, 1963, s. 38*) потвърждава същото:

„В османските регистри от периода след покоряването на Румелия не съществуват названията „българомохамедани” или „помак”. До края на XIX век западните автори също не споменават никъде понятието „помак”. А. Боуе, който през 1839 година осъществил пътешествие из Балканите с изследователска цел, първи споменава, че в някои градчета и села на Ловешки и СевлиеВСки райони живеят помаци, поради което тези места са били наричани помашки селища. Той не дава никакви сведения за произхода на думата „помак” и за начина по който въпросното население се е заселило по тези места. А. Боуе не представя и никакъв исторически документ във връзка с този въпрос.”

Благодарим за подробната информация! И то – от източ-

ник, чийто автор просто няма как да заподозрем във великобългарски шовинизъм. Тази информация напълно доказва, че ако и названието за ислямизиран българин „помак” да е съществувало в местно наречие (подобно на много други такива местни названия – „ахрянин”, „мървак”, „торбеш” и т.н.), то не е било използвано като обобщено название на всички ислямизирани българи, нито пък в качеството му на етноним. Османците едва ли биха пропуснали, ако не друго, поне да споменат в регистрите си, „помаците”, още повече ако, според както твърди Хюсеин Мемшиогул, те са били нейни най-добри съюзници и братя и са им „помагали” да завладеят Балканите. Не е имало по време на Османската империя необходимост и от названието „българомохамеданин”, защото в нея не етническият признак е бил определящ за общността, а религиозният. Затова наред с мюсюлманския миллет като общност е съществувал и рум миллет (общността на източноправославните християни, в който освен гърци влизали българи, сърби, албанци, аромъни) и др., като главното разделение е било на „правоверни” и „неверници”. Едва през 1861 г. е официално признат и българският миллет. През XIX век обаче тази система на администриране постепенно се разпада и по-късно се заменя с нова, съобразена с идеите на османизма.

* * *

Част първа на „Страниците...” е съставена от няколко раздела.

Първият раздел („ИСТОРИЧЕСКОТО МИНАЛО НА ПОМАЦИТЕ”) представлява по-разширено глаголстване по поставената във въведението теза. Дори не си заслужава да я опровергаваме, поради само един-единствен факт: на историческата наука у нас и където и да е по света (освен в главите на турски учени от рода на Хюсеин Мемшиогул) не е извест-

но племето „кумански турци”, които, вливайки се „в редиците на османските турци”, постепенно стават „помаци”. Затова споровете за произхода на несъществуващия етнос „помаци” ще оставим на научните „капацитети” от Европейски институт „Помак”, които биха светнали автора с техните нови постижения в тази област. Един от тях (Ефрем Моллов) например издири най-древния засега праотец на „помаците” и той се оказа не кой да е, а основателят на Персийската империя Кир II Велики. Друг от тях (Васил Войнов) с поглед в бъдещето, в крак с новото време и ерата на космическите екскурзии пък определи „помаците” като марсианци. Това са най-новите, иначе има и други – една от друга по-агресивно екзотични, което предизвиква в ненаучните среди такова объркване, че чак свят им се вие...

Приемането на исляма в Родопите и Пиринска Македония станало (според Хюсеин Мемिशоглу) все в периода от XI – XIII век, включително до 1345 г., понеже се случвало я някой византийски управник, я някой бей (Гаази Умур бей, син на Айдън, например) да пресели там „анадолски турци” („юрушки турци”) – с цел да укрепят границите на Византийската империя. Та тъкмо тези анадолци и обърнали в исляма „куманските турци”, населяващи района (с. 13 – 14). Но как ли в историческите извори от онова време и този важен исторически факт е пропуснат? Неизвестно...

* * *

От втория раздел („НАЗВАНИЕТО „ПОМАК” И ЕЗИКЪТ НА ПОМАЦИТЕ”) научаваме любопитни подробности за родопския диалект в нашия език, за които никой български лингвист досега си е нямал и понятие.

При търсенето на произхода на думата „помак” Хюсеин Мемिशоглу не е бил особено усърден, просто е използвал готовата формула, че „помак” иде от „помагач” (с. 14), поне-

же, като вече ни е уведомил, „куманските турци” помогнали на османлиите да завладеят Балканите, т.е. земите им (това, между другото, не ви ли звучи някак налудничаво!). И толкова...

Но „изследванията” му, свързани с „помашкия език”, са просто уникални! Разбира се, и на „помашкия език” авторът не отделя подобаващото внимание – спира се на него не за друго, а понеже той бил най-сигурното доказателство, използвано на българите, когато пробутвали теориите си за българския произход на „помациите”. Според Хюсеин Мемисхоглу „...езикът на помациите се състои от 30 процента украинско-славянски, 25 процента кумано-къпчански, 20 процента огузко-турски, 15 процента ногайски, и 10 процента арабски думи” (с. 22), а най-важната причина за наличието на каквато и да е „славянска” лексика в него дори не е фактът, че векове наред „помациите” са живеели с българите, а „това, че през X – XI век куманските турци са осъществили контакти със славяните в Украйна, Бесарабия и на Балканите и че в продължение на 200 – 300 години са живели и странствували из славяно-руските земи” (с. 23). Опирайки се на явно видния турски езиковед Ахмет Айдънлъ, според който „фонетичният акцент на помашкия език” е повлиян най-вече от „някогашния чагатайско-турски език” (с. 23), както и на още по-видния в това отношение Ahmet Cevat, авторът е категоричен, че „от езикова гледна точка помациите не са осъществили никакви сношения с българите, което доказва и невалидността на твърденията по отношение на езика на помациите с което българите злоупотребяват най-много” (с. 24).

Научните спорове и във връзка с несъществуващия „помашки език” обаче ще оставим за „капацитетите” от ЕИ „Помак” с техните най-нови „открития”, макар че засега не се е чуло нещо зашеметяващо от тяхна страна – нито Ефрем

Моллов е овладял все още „*помашкия език*” (както се разбира от честите му изяви в средствата за масова информация той дори майчиния си родопския диалект не знае, камо ли да овладее език, който не съществува!); нито пък се е чуло Васил Войнов да е осъществявал на „помашки”, на „марсиански” или на какъвто и да е друг подобен език вербални контакти с марсианци...

* * *

Разбира се, дотук Хюсеин Мемишоглу не издържа конкуренцията на останалите претенденти за ЖЪЛТАТА ФЛАНЕЛКА. Своята каква-годе история на „помаците” и каква-годе теория за „*помашкия език*” той скалъпва на две – на три, колкото да покаже, че има някакво понятие от историята и лингвистиката. В сравнение с Ефрем Моллов – ехеееее!... Ефрем Моллов също има (ако въобще има!) само някакво понятие от историята и лингвистиката, но в книгата си „Има ли бъдеще Велика България или защо бе скрита историята на помаците” (Смолян, 2012) ги е майсторил такива едни опашати, че Хюсеин Мемишоглу може само да му диша прахта от петите.

С какво обаче бившият софийски доцент по история на БКП и настоящ професор (анкарски и бурдурски) по балканска история взема завидна преднина в надпреварата за ЖЪЛТАТА ФЛАНЕЛКА? С „изследванията” си в областта на новата и най-новата история на България. Тук просто няма кой да му съперничи. Той е на върха. Той е върхът! И понеже стана дума дали и в Турция, в турските вузове той е продължил практиката си да изопачава историческите факти, както е постъпвал, бидейки преподавател по история на БКП във ВМЕИ „В. И. Ленин” в София... – предвид обилния доказателствен материал от книгата му „Страници от историческото минало на помаците”, с основание можем да кажем, че

не просто е продължил, но и я извежда до съвършенство. И така, излиза, че... ако съвсем леко парафразираме онази му мисъл от интервюто с Румяна Узунова... история на Балканите и история на турците на Балканите, която се преподава във висшите учебни заведения в Турция е една такава история, където историческите факти са изопачени и историята се използва като наука в подкрепа на режима, на сегашните турски правителства, които никога не са се отказвали от исторически реванш на Балканите и от реставрирането в една или друга форма на Османската империя. Доста исторически факти са изопачени...

Да видим как конкретно прави това самият Хюсеин Мемишоглу с историята на България след Освобождението.

* * *

Трети раздел („ДЕЙНОСТТА НА БЪЛГАРСКИТЕ ПРАВИТЕЛСТВА ЗА ПОБЪЛГАРЯВАНЕ НА ПОМАЦИТЕ И ПРИЛАГАНИТЕ МЕТОДИ ЗА ЗАПЛАХА И НАТИСК“) е посветен на периода от Освобождението на България (1878 г.) до 70-те години на миналия век. И тук ще се спра само на по-съществените въпроси, засегнати от Хюсеин Мемишоглу, които под една или друга форма коментират и останалите претенденти за ЖЪЛТАТА ФЛАНЕЛКА.

Един от тях е въпросът за Балканската война и за нейния освободителен характер. Тонът на Хюсеин Мемишоглу е изцяло в унисон с онази истерична кампания за оклеветяване на българите, която нейните противници в Балканските войни през 1912 – 1913 година подхващат с цел да наклонят везните на общественото мнение на Европа, както и решенията при подписването на мирните договори на Балканите в своя полза. Тогава, макар да не били чак толкова гръмогласни, българите все пак са имали своите защитници. Така в крайна сметка се стига до независимо разследване, организирано от

фондация „Карнеги“ за международен мир. Деветчленна анкетна комисия провежда едномесечно проучване, както днес се казва, „на терен“, и след няколко месеца публикува доклад (Доклад на международната комисия за разследване причините и провеждането на Балканските войни), известен най-вече като Карнегиевата анкета.

На първо място, доколкото в писанията на претендентите за ЖЪЛТАТА ФЛАНЕЛКА се оспорва главно освободителният характер на Балканската война, което автоматично променя гледната точка в оценките и преоценките ѝ, ще цитирам какво мислят за нея просветените европейци, членове на анкетната комисия, които, както е известно, са безпристрастни – не вземат страната на ни една от държавите участници във войната:

„Още веднъж ще отделим отбранителната война и войната за независимост от другите видове войни. Една такава война няма нужда да се смесва с каквато и да е друга война, тъй като самата тя представлява съпротива срещу войната, срещу покоряването на една страна и срещу потисничеството. Такава война е върховен протест срещу насилието, тя е изобицо протест на слабия срещу силния. Точно такава беше Първата балканска война. Ето защо тя беше славна и много популярна в целия цивилизован свят.“⁸

Не е излишно (за пред помакофантастите) да подчертая, че в края на XIV век войната, която Българската държава води срещу османците, е отбранителна, а Балканската война от 1912 – 1913 г. е война за независимост.

В отношението си към Балканската война Хюсеин Мемисоглу не прави изключение сред помакофантастите и тогава, когато тръгва да вменява на българската войска престъпление след престъпление, като предоставя за тази цел и „до-

кументи”. Първият от тях е писмо на „Енвер /паша/” (така е написано!) „ДО ГЛАВНОТО КОМАНДВАНЕ”. Кой е Енвер паша и каква точно роля е играл в хода на Балканската война, според както е в Карнегиевата анкета (вж. „Одрин”):

„През месец юли българите започват да се оттеглят, а турците минават в офанзива. Тракия отново е превърната в боен театър. Енвер бей е единодушно обвиняван, че изпратил арабска и кюрдска кавалерия преди редовната войска. В разказите на пострадалите българи тези „арапи” много често се сочат като извършители на престъпленията. Комисията събра много доказателства в подкрепа, че турските офицери понякога сами са предупреждавали българите за идването на „арапите” и ги съветвали да се крият. Един войник – „арапин”, който бил католик, действително признал пред свой приятел, че изричните заповеди на неговия капитан били най-напред да опожаряват и да разграбват, след това да убиват мъжкото население, а после жените (в този случай всички предпочитали да бягат). Този „арапин” каза, че лично е изпълнявал дадените му заповеди. Не бихме споменавали този разказ, ако той не произхождаше от много достоверен източник, като ние знаем и името на съответния войник, но естествено се въздържахме да го споменем тук.”⁹

За автентичността на писмото на Енвер паша, а и за който и да е от документите на Хюсеин Мемишоглу не се наемам да съдя, доколкото знам безбрежната недоброръководност, с която претендентите за ЖЪЛТАТА ФЛАНЕЛКА се отнасят към документите. Прословутият Ефрем Моллов например вместо текста от Цилиндъра на Кир (основният според него закон, спазван от „помаците” и до днес!), написан на старовавилонски, бе публикувал объркани тълкувания по тази текст

на персийски, а така също представляше за истинско едно измислено интервю с английския премиер Дейвид Камерън.

Това, че всъщност Хюсеин Мемшиоглу пак нещо шмеке-рува, може веднага да се види. В желанието да покаже час по-скоро зверствата на българската армия той цитира (по думите му) „коментар” на кореспондента на в. „Дейли телеграф” м-р Смит, позовавайки са на: *Dr. Ilker Alpç Belge ve fotoğraflarla Bulgar mozalimi (1878 – 1989), Ankara, 1990, Belge s. 55:*

„От близкото до Едирне (Одрин – бел. Е. А.) село Чюрюк до Кошукавак /Крумовград/ – във всички мюсюлмански села българите са съборили или опожарили сградите на свецените джамии.” (с. 30).

А когато след няколко страници стигнеш до факсимилето на писмото на Енвер паша, което е и преведено, виждаш, че това е цитат от него и не е никакъв коментар на м-р Смит, а думи на самия паша, който излага *„в резюме разказа на офицера, придружавал м-р Смит по време на неговото пътуване”*¹⁰.

Изобщо около всяка „информация” или „факт” от онова време, представени от помакофантастите и свързана с евентуални безчинства на българите спрямо останалото население, винаги витае някаква особена атмосфера на... как да го кажа... на обърканост, на тайнственост – уж човекът го има, но като че го няма, все нещо е пропуснато, друго – казано-недоказано, трето – чуто-недочуто... Тази атмосфера е отлично предадена в Карнегиевата анкета по повод на информация, публикувана в „Дейли телеграф”:

„На Комисията бе предоставена възможност да изследва жестокостите, приписвани на българите, след като са превзели Одрин. На 20 август 1913 година „Daily Telegraph”

публикува голям материал, изпратен на вестника от г-н Ашмийд Бартлет и отпечатан под впечатляващото заглавие „Страховит доклад на руски служител”. На 26 и 27 август същият доклад се появи в Цариград в „Le Jeune Turc”, официалния орган на т.нар. „Комитет за единение и напредък”. Тъй като тази втора публикация включваше подробности, пропуснати от вестника, то информацията в „Le Jeune Turc” явно беше оригиналната. На 28 август „Le Jeune Turc” разкри източника на своята информация в резултат на едно неофициално руско опровержение от 27 август, поместено в „La Turquie”. Неофициалният орган на руското посолство в Цариград декларира следното: „Ние сме упълномощени да изразим категорично опровержение на информацията, поместена в „Daily Telegraph” и възпроизведена в „Le Jeune Turc”, която се приписва на някакъв руски служител. Някакъв руски служител не е бил упълномощаван да извършва проучвания в Тракия и Одрин или да получава каквато и да е информация: следователно никой не в състояние да направи такъв доклад. Нито пък руските консули са регистрирали фактите, споменати в „Daily Telegraph”. В отговор на това опровержение, което положително произлизаше от руското посолство, „Le Jeune Turc” заяви, че въпросният документ не е бил съставен от руски служител на действителна служба, а от бившия генерален консул Машков, който всъщност е бил кореспондент на „Новое время”. Трябва да се допълни, че телеграфният „доклад” на г-н Машков е бил отхвърлен от неговия вестник и че според изказването на колегите му от печата в Цариград разноските за неговата телеграма, които възлизали на над 150 турски лири, били възстановени от „Комитета за единение и напредък”. Самият вестник „Le Jeune Turc” заяви: „Г-н Машков несъмнено се е опасявал, че вестникът („Новое время”) като изключително българофилско издание [Това съвсем не отговаря на действ-

вителистта.] може би няма да публикува резултатите от това осемдневно изследване в Одрин и затова е изпратил екземпляри от него на председателя на Министерския съвет и на външния министър.”

Естествено е истинността на документа, който направи много дълбоко впечатление в Европа, да се приема с предубеждение поради неговия произход и история. Все пак тези съображения помагат да се разбере духът, в който той е съставен.”¹¹

* * *

Карнегиевата анкета прави на пух и прах и основната фалшификация, прокарана от Хюсеин Мемишоглу в „Страниците...”, а именно – че „помациите” са турци и че през целия период от Освобождението на България до днес българските власти само това и правели, че ги „побългарявали”. А ето, никъде в Карнегиевата анкета не се споменава „помациите” да са били принуждавани от българите да се отказват от тяхната народност. Напротив! Всичко е било тъкмо за да ги приобщят към техните братя по кръв и родство – българите християни! Това кръвно родство за никого тогава не е предизвиквало никакво съмнение. Така и за членовете на Карнегиевата анкета. Ето какво четем в доклада им:

„Нека споменем тук широко прилаганата от българите практика за насилствено покръстване в християнската вяра. Помациите са българи по народност и език, които в даден период от турското завоевание са били насилствено принудени да приемат Исляма. Те не говорят турски език и са запазили някои от традиционните спомени на християнското си минало. Но в повечето случаи обстоятелствата са ги направили фанатични мюсюлмани. Техният брой в новоосвободените територии възлиза на не по-малко от 80 хиляди,

съсредоточени главно на север и на изток от Неврокоп. Светият синод на Българската православна църква е възприел план за масово връщане към християнството, като много често Синодът разчита на подкрепа от военните и цивилните власти, а също така несъмнено и от страна на въстаническите чети. Обикновено не е било нужно да се прилага някакво реално насилие; заплахите, подкрепени с наличието на явна сила и власт, гарантираща тяхното прилагане, се оказва достатъчна, за да накара цели села да се подчинят и да извършат покръстването.”¹²

Или по нататък...

„Помаците са български планински жители, покръстени от турците в Исляма преди няколко века. Те наброяват около 400 000 души и населяват високите плата на Северна Македония. Мъжкото население от най-близките села говори турски и е напълно ислямизирано. Жените от своя страна продължават да говорят български и са останали верни на някои славянски обичаи. В по-далечните центрове обаче, като например в Родопите или в Тиквеш, помаците са останали верни на моногамията и на своите народни песни. Тук славянският тип е дори много по-чист, тъй като населението не се е смесвало с хора отвън. Те не са се подчинили на Исляма, за да запазят общественото си положение, както е при славянската аристокрация на Балканите. Помаците представляват селско население, макар че в продължение на два века младите хора служат в турската армия и все още са запазили своя воинствен и фанатичен дух. Следите от насилственото ислямизиране могат понякога да се намерят в имена на местности като например „Мехрилот” или „Хибили” в Източните Родопи, означаващи „Делен” или „Сечен”, т.е. местата, където те са били „делени” от тези,

които приемали Исляма, и местата, където са били съсечени отказалите да се подчинят.”¹³

И тогава къде отива главното обвинение на Хюсеин Мемишоглу: „Още през първите дни на Балканската война българските власти са започнали да прилагат натиск върху помаците, за да станат българи ...” (с. 29)? Отива на бунището. Същото важи и за обвиненията му към всички по-нататъшни български правителства, чиято единствена цел според него била да асимилират „помаците”, като ги „побългарят”.

* * *

Особено смешен и нелеп е поплакът на Хюсеин Мемишоглу, когато започва да говори за образованието, което българските правителства от 20-те години на ХХ век до ново време провеждали все със същата една-единствена цел – „побългаряването”, т.е. „у помаците да бъде всадено антитурско и антимиюсюлманско мислене” (с. 35) Оттук-нататък авторът така оплита конците, че тотално се объркваш:

1. Хем „помаците” имали собствен „помашки език”, за съществуването на който само преди няколко страници ни е предоставил необорими доказателства, хем той се възмущава, че не се е разрешавало сред тях „обучението на турски език” (с. 35). А на какъв собствено език трябва да се води обучението в дадена държава сред нейните поданици – на нейния официален език или на официалния език на чужда някоя държава? И защо, ако „помаците” си имат „помашки език”, те трябва да се обучават на турски, и ако не им се разрешава да се обучават на турски, то това непременно е някакво страшно престъпление спрямо тях?

2. Хем „помаците” населявали Родопите и Пиринска Македония още от ХІ век, известни като територия на България, хем тяхна родина е Турция, която, ако не се лъжа, се появява

като република (държава) през 1922 г., скъсвайки драстично с наследството на Османската империя. И ако „помациите“ се раждат, живеят и умират в България от онова далечно време и до днес, а при това са и българи (вж. отново Митхад паша и Карнегиевата анкета), то какво е неправомерното в това, че възстановената след османското робство българската държава ги е възпитавала в дух на родолюбие? И какво престъпно вижда Хюсеин Мемишоглу в тези техни действия, че ги чак заклеява, натяквайки: *„полагали са се усилия за внушаване и заменяне на обичта им към Турция като към родина с обич към България като такава”* (с. 35).

3. Хем у „помациите“ било насаждано *„антимюсюлманско”* мислене, хем *„те са били принуждавани да четат и изучават на български стиховете от Корана, изказванията на Мохамед по верски въпроси и да проповядват на български език”* (с. 35). Но какво лошо в това, че Коранът и думите на Мохамед са преведени на български език. Ако в това има нещо лошо, значи и преводът им на турски или на който и да е друг език не е нещо по-добро. И какво по-естествено от това на българи да се проповядва на български? Нима Хюсеин Мемишоглу смята, че е по-естествено това да става на турски или на арабски език? А защо не – на... *„помашки език”* или марсиански?

4. А колко абсурдно звучи обвинението на Хюсеин Мемишоглу, свързано с „помациите”, че *„в училищата им са били назначавани учители от български произход”* (с. 35) А какви учители да бъдат назначавани в българските училища и за българи?...

В действителност всичкият този гръмогласен поплак на Хюсеин Мемишоглу е само заради това, че българската държава прави всичко възможно да образува поданиците си и да повдигне нивото на тяхната култура, с други думи – да компенсира изостаналостта, наследена от Османската империя,

и да ги приобщи към общоевропейските ценности. Той по същество заклеява като престъпление всичките ѝ стъпки в тази посока, защото знае, че образованият човек, не може да бъде манипулиран и подведен, лъган и воден за носа. Знае много добре Хюсеин Мемишоглу, че тъкмо пред хора невежи и малокултурни може успешно и безнаказано да изопачава факти, затова необразоваността и ниската култура са му по душа. Неистината вирее само сред невежеството!

* * *

Апетитът явно идва с яденето. Така и Хюсеин Мемишоглу, усетил сладостта на турските локуми, които обилно разтяга, постепенно набира инерция и... стига до Българомохамеданската културно-просветна и благотворителна дружба „Родина”, възникнала в Смолян през 1937 г. по идея и в средата на самите ислямизирани българи, поставила си задачата да ги приобщава към корена им и да ги отвори за новия живот и за света. Тук пишман историкът става толкова нагъл в лъжите, че дори си позволява да фалшифицира текст, факсимиле от който също е представил в книгата си. Когато говори за целта на Дружба „Родина” в недоброжелателен аспект, той цитира нейния Устав:

„а/ Да работи за взаимно опознаване, сближение и подпомагане между помаците и българите християни в Родопската област;

б/ Да събужда и развива българско народностно чувство у помаците...” (с. 38)

Какво четем във факсимилето на самия Устав няколко страници след това? Четем, че целта на Дружбата е:

а/ Да работи за взаимно опознаване, сближение и подпо-

магане между българите мохамедани и българите християни в Родопската област;

б/ Да събужда и развива българско народностно чувство у българите с мохамеданско вероизповедание... ”¹⁴

Мислите ли, че тази подмяна на „българите мохамедани” и „българите с мохамеданско вероизповедание” с названието „помаци” в текста на Хюсеин Мемишоглу е неволна грешка? Аз не мисля. За нас, българите, е ясно, че „помациите” всъщност са ислямизирани българи. Но за чуждата читателска аудитория това не просто не е ясно, напротив – от текста на Хюсеин Мемишоглу, опрял се на билюк турски учени, тя вече знае, че „помациите са чисти турци” (с. 2) Всичко това не напомня ли на онази особена атмосфера на сбърканост, на прикритост, за която вече стана дума (вж. Карнегиевата анкета) – уж всичко е точно, ама е и някак не съвсем наред... Е, едва ли някой ще седне да превежда правилно факсимилето на Устава на английски (или на турски) език, защото в случая той е представен като автентичен документ. Така че и ако някой чужденец от просто любопитство пожелае да провери дали цитираното от автора съответства на автентичния текст, това за него би било невъзможно, освен ако не знае български език, но и дори да забележи несъответствието, най-много да го отчете като приумица или грешка на преводача.

Нагlostта на Хюсеин Мемишоглу не свършва дотук. Той твърди, че Дружба „Родина” била създадена от „българските власти” (с. 38), след което „под силен натиск населението на около 30 села е било принудено да сформира подобни дружества” (с. 38). Ако това е така, защо тогава властите са се ограничили да създават дружби само в Смолян и околностите му, защо не са открили подобни дружества във всички „проблемни” райони? Всеки може да прочете четирите сборника „Родина” (вече ги има и в интернет), излизали в периода 1937

– 1942 г., и да се увери, че идеята за създаването на подобна културно-просветна и благотворителна организация се ражда в средите на самите българи мохамедани.

Друга от безогледните лъжи на Хюсеин Мемишоглу спрямо тези чисти и пламенни идеалисти е дето той ги представя като поборници срещу исляма. Така и пише в книгата си:

„Същинската цел на „културно-просветните дружества” е била да всаждат у помаците „антитурски” и „антимюсюлмански” идеи и откъсвайки ги от турско-мюсюлманската общност, да ги „побългарят” и „похристиянчат”... ” (с. 38)

Колкото и да набива и набива обаче авторът своята теза за „побългаряване” на „помаците”, толкова по-неясно си остава как собствено може да бъде „побългарен” един българин! Но нейсе...

Но бих искала да разбера какво точно „похристиянчване” авторът приписва като цел на родинци. Родинци са уникални тъкмо с това, че за първи път правят ясно и категорично разграничение между вероизповедание и народност. С всяка своя дума, с всяко свое действие те подчертават, че изповядването на исляма не пречи на това да си българин. Затова и наричат Дружбата – „българомохамеданска” (а не, да речем, „българохристиянска”), за да подчертаят, че са българи, ала изповядват исляма, което не им пречи да си останат българи. Всъщност и тази безочлива лъжа на Хюсеин Мемишоглу може лесно да бъде опровергана, ако се отгърнат „Страниците...” му на факсимилето на родинския Устав, само че, неизвестно защо, точно на тази съществена част от него, буквите са така размазани, че текстът не се чете (поне така е в моя екземпляр). Какво пишман историкът крие от Устава по този хитроумен начин? Крие текста, в който е посочено едно от

средствата, чрез които Дружбата ще преследва целите си, а именно:

„в/ бди за строго придържане към религиозните догми на мюсюлманството и Корана, който трябва да стане разбираем за мъжете, жените и децата...”¹⁵

Показателни в това отношение са думите на Камен Боляров от речта му на първата българомохамеданска вечеринка в Смолян, проведена на 24 февруари 1937 г. и предшестваща учредяването на Дружба „Родина”. (Камен Боляров (Ариф Бейски) се смята за идеолог и зачинател на Дружба „Родина”, и първата българомохамеданска вечеринка, и учредяването на Дружба „Родина” са по негова идея, той и е председател на Дружбата до закриването ѝ през 40-те години на ХХ век.) Позволявам си по-дълъг цитат от речта му, защото няма нищо по-силно от словото и делата на родинци, което би могло да прозвучи в тяхна защита:

„Да напуснем сградата на невежеството и тъмнината и да литнем към светлина и напредък – това е нашият стремеж и това е съкровено ни желание, защото времената се менят, епохите се създават, всичко върви стремително напред, а ние не трябва да тъпчим на едно и също място, не трябва безучастно да следим живота и неговия възход, защото всяко време си иска своето, не само иска, но и се налага, независимо от нашите желания и нежелания.

Не искам никой да тълкува криво думите ми. Аз моля своите събратя, българите мохамедани, да погледнат ясно на положението, на своя живот, на живота на тия, които ни обикалят, изобщо и на световния живот и да разберат, че не може да се живее така, както сме живели досега, защото, както казах, всяко време си иска своето, а то ще го

вземе и от нас въпреки нашето желание или нежелание.

Аз моля и нашите събратья, българите християни, да се отнесат със съчувствие към нас и да ни помогнат, па и в бъдеще да ни помагат, да можем да се изравним културно и така да представляваме под един скиптър едно семейство, едно неразривно свързано цяло. Тук аз не говоря за религия. Не докосвам никак въпроса за религията. В нашето отечество всеки е свободен да изповядва своята религия каквато и да е тя. Религията няма нищо общо с културния подем и народностното чувство. Не само на нас, но и на цялото човечество религиозните чувства не пречат за културните начинания и напредък. Не само не пречат, а, напротив, помагат им, като ги облагородяват, сочат им правия път към просвета, знания и светлина. Само за просветения човек има място на тоя свят. Невежеството и тъмнината са опасни спътници и ние трябва да се борим с тях.

Време е всеки един от нас да изостави своите прости разбирания и да заживее редом с нашите събратья и целия български народ, да заживее с неговата култура, копнеж и идеали, защото въпреки религиозните различия ние сме чада на едно общо отечество, на една обща родина, защото България е наша родина, тя ни е родила и откърмила и ние трябва да я обичаме повече от себе си, да работим за нейния напредък и да я пазим като очите си. Само тогава ние ще бъдем достойни синове на своята родина, когато с всичките си сили заработим за нейния напредък, за да я видим могъща и велика, тъй както е била някога.”¹⁶

Някой да видя тук „антитурска” или „антимюсюлманска” пропаганда, каквито Хюсеин Мемишоглу е видял в дейността и думите на родинци? Да, любов към България, към родината, към родното избликва от всяка дума. Но това далеч не означава омраза към Турция или която и да е друга страна

по света. Да, любов към просветата, знанията и културата, които носят светлина (затова и наричат Дружбата – „*културно-просветна*”). Но това далеч не означава омраза към вярата, към исляма, християнството или която и да е друга религия. Дори Коранът според родинци, както сами се уверяваме, четейки Устава, е трябвало да стане „*разбираем за мъжете, жените и децата*”. Затова те и го превеждат (първи!) на български език, те и въвеждат (първи!) в джамиите българския език. Защото са проумели простичката истина, че невежата вяра води към мрака, а просветената вяра извежда на светлина.

* * *

Как Хюсеин Мемишоглу е отразил в „Страниците...” събитията от 70-те години на миналия век, когато се извърши смяна на имената сред българите мохамедани? Верен на себе си и своята преднамерена теза, разбира се, той и във връзка с тези събития говори за „*насилствено побългаряване*” на „*помашкото население*” (с. 43). И се започва една... Именно заради тези опашати, но толкова опашати, че чак драконовски лъжи Хюсеин Мемишоглу остава ненадминат сред останалите претенденти за ЖЪЛТАТА ФЛАНЕЛКА. Вероятно и през ум не му минава, че това все още не е съвсем история и има достатъчно живи свидетели, които биха опровергали нелепостите му веднага, освен в единичните случаи на майкопродавци, чиито мозъци вече са промити от такива преподаватели като него. Но да видим все пак до какви резултати са го довели псевдонаучните му изследвания:

„...между 14 и 18 март 1972 година – пише той – поради отказа да сменят турските си имена с български, в Доспат са били убити 278 души, в Боротин – 315, в Триград – 194 души. Поради извършените от 14 до 18 март 1972 година

масови зверства и убийства, хиляди представители на помашкото население от Родопите са принудени да се укрият в гористите райони на планината. След като настойчивото преследване на Българските въоръжени сили и милиция не дава желания резултат, по инструкции на ръководители на Държавна сигурност, в горите е хвърлен отровен газ. В резултат на това са отровени хиляди помаци. След тези нечовешки действия само в планинските долини около Самоков са открити трупове на 131 души. Изследванията, направени върху трупове, показват, че преди да бъдат убити, жертвите са подложени на физически изтезания. В околностите на Юндолския балкан са открити трулове на много мъже и жени, които дори не са били заровени в земята. Докато една част от трупове са оставени на различни места, друга част са изхвърлени в реките и язовирите на района. Например в язовира на град Доспат са изхвърлени приблизително 1850 трупа на помаци. (...) По време на операцията от 18 май 1972 година в Якоруда 30 помашки младежи са убити под предтекст, че отказват да подпишат декларациите за „доброволна” смяна на турските си имена...” (с. 43 – 44)

Не бих искала да коментирам, ако и да има какво да се коментира в случая. Не бих се позовавала и на очевидци на случило се – та нали очевидец е бил и самият Хюсеин Мемишоглу и тъкмо тогава, през 1971 г., бидейки член на партията, е започнал да преподава история на БКП във ВМЕИ „В. И. Ленин” – София (според както разбираме от интервюто на Румяна Узунова с него)... Просто ще се позова на няколко документи от по-ново време, неогласени досега, от официална кореспонденция, които ще хвърлят допълнителна светлина върху събитията от 70-те години.

На 11 февруари 2013 г. по повод „Страниците...” на Хюсеин Мемишоглу ръководството на Сдружение Дружба „Ро-

дина”, наследник на Българо-мохамеданската културно-просветна и благотворителна Дружба „Родина” (1937 – 1947 г.), изпраща писмо до президента Росен Плевнелиев, председателя на Народното събрание Цецка Цачева, премиера Бойко Борисов и главния прокурор Сотир Цацаров, в което между другото се подчертава:

„Тази книга, както и много други издания с подобни факти за т.нар. Възродителен процес се разпространяват в смесените райони на България и в Турция „като топъл хляб”, от ръка на ръка, а държавните институции и от двете страни не вземат никакво отношение по тях. Те насаждат негативизъм и недоверие към съвременна демократична България относно искреността и добронамереността в действията ѝ за преодоляване на раните от т.нар. Възродителен процес.

Затова ние, обединените българи мохамедани и християни от възстановената Дружба „Родина”, като наследници на старата Дружба „Родина” от 1937 г., която също е била преследвана и ликвидирана от комунистическата власт след 9 септември 1944 г., се обръщаме към Вас с молба да бъде сформирана извънредна парламентарна комисия, която, заедно с компетентните държавни органи и с помощта на авторите на тези книги, да обследва изнесените факти, така че жертвите най-сетне да получат справедливост, виновните – възмездие, а не декларации.”¹⁷

Отговорът на Върховна касационна прокуратура е с дата 7 март 2014 г. В него категорично е подчертано, че твърденията на Хюсеин Мемшиоглу са, меко казано, партенки:

„Окончателното становище след извършената проверка е, че твърденията на Мемшиоглу за 278 бр. жертви в Доспат, 315 бр. жертви в с. Барутин, 194 бр. в гр. Триград, 131

бр. в района на гр. Самоков, 30 в гр. Якоруда и 1850 трупа, изхвърлени в язовир „Доспат”, и т.н. не отговарят на истината.”¹⁸

В средата на август т.г. в Сдружение Дружба „Родина” бе получено Постановление (гр. София, 15.08.2014 г.) на Военно-апелативна прокуратура. След прочита му многото въпроси, възникнали във връзка книгата на Хюсеин Мемшиоглу, се изясняват от само себе си:

1. Какви са източниците, които авторът използва?

В Постановлението четем:

„Авторът се е позовал на периодичните издания „Tanitim” („Запознанство”) 1986 г., „Turk kulturu” („Турска/Тюркская култура”) 1972 г., „Turk Dunnyasi” („Турски/Тюркски свят”) 1972 г., както и на книгата на турския автор Пкер Алр „Beige ve Fotografilarla Bilgar mezalimi 1878 – 1989 г.” („Българските издателства в документи и снимки 1878 – 1989 г.”). Тези вестници и списания са издавани от изселническите организации в Република Турция. Изданията не са открити, въпреки опитите, чрез отдел „Международен обмен” в Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий”. Според мнение на служители от отдела, турските им колеги не са отзивчиви по подобни теми. Чрез този отдел е доставена от университетската библиотека в гр. Гьотинген, ФРГ, книгата „Страници от историческото минало на помаците”, издадена на английски език. Колкото до цитираната от Мемшиоглу книга на Пкер Алр, тя е достъпна на английски език в Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий”, но авторите на фотографиите, поместени и в „Страници от историческото минало на помаците”, не са упоменати. В книгата на Мемшиоглу, за техен източник е

посочен Архива за микрофилми към Национална библиотека под № Н А 4951. След направена справка в НБ „Св. св. Кирил и Методий” е установено, че микрофилм с такъв номер не съществува. Вероятно се има предвид турската национална библиотека, но това не може да бъде проверено по линия на международния обмен, тъй като подобна практика не съществува. Микрофилмите са достъпни единствено там, където се съхраняват. По отношение на фотографиите – никой от хората, от които са снети обяснения не са потвърдили тяхната автентичност по отношение на времето, местата и събитията, които са обект на проверката.”¹⁹

2. Откъде са взети документите и фотографиите във втората част на книгата?

В Постановлението четем:

„Фотографиите и документите, публикувани от Хюсеин Мемшиоглу в посочената книга са били взети от сборник със съставител *İlker Alp* озаглавен „*Beige ve Fotoğraflarla Bilgar mezalimi (1878 – 1989 z.)*”, Ankara, 1990; „Българските издателства с документи и снимки (1978 – 1989 z.)”. Същият сборник под заглавие „*Documents and photographs*” е издаден и на английски език от издателство „*Rustem*” в Лондон, Великобритания, през 1988 г. Едновременно с това, той е излязъл в Никозия и Истанбул. Народна библиотека „Св. св. Кирил и Методий” в гр. София разполага с английското издание. В него съставителят, както и Мемшиоглу не дава никакви данни за автора на снимките, нито за времето и мястото, където са направени. От извършената по преписката проверка категорично е установено, че твърденията на Х. Мемшиоглу за 278 жертви в Доспат, 315 в Барутин, 194 в Триград, 131 в района на Самоков, 30 в Якоруда, за 1850 трупа изхвърлени в язовир „Доспат” и т.н. не отговарят

на истината. Предвид това може да се приеме, че публикуваните фотографии (някои от тях не са фотографии, а рисунки) не се отнасят към обстоятелствата, свързани с преименуването на българите мохамедани и Хюсеин Мемишоглу и Илкер Алп са направили своите твърдения без никакво основание.”¹⁹

3. Най-главното! Действителни ли са посочените от Хюсеин Мемишоглу цифри и факти, или не отговарят на истината?

От постановлението разбираме, че в хода на проверката са снети обяснения от десетки „различни длъжностни лица в съответните региони по онова време и от пострадали и наследници на загинали по време на преименуването през 1972 г.”(19. А ето и резултатите от проверката на Софийска градска прокуратура, приведени в Постановлението:

„От обясненията е видно, че във връзка с тези събития има общо 11 жертви: област Кърджали – Казим Ибрахим Паша от с. Диамандово, общ. Кирково – прострелян при оказана физическа съпротива, на 30.04.1972 г. починал в болницата в гр. Ардино; област Смолян – Неджибе Келосманова от с. Барутин, общ. Доспат – при акция на милицията на 16 – 18.03.1972 г. е нападнала служители – получила е наранявания и след около 10 дни е починала в болницата в гр. Девин; Емине Ибрахимова от с. Барутин, общ. Доспат – не е ясно дали е жертва на насилие – била е лежачо болна в дома си, където е починала (подробности относно смъртта на двете жени има също така и в справка рег. № Т-5782/24.08.2012 г. по пр. пр. № 496/2012 г. по описа на СГП); област Благоевград – Алиш (Сафедин) Ибрахим Осенски от гр. Якоруда – участник в групата от около 400 човека, които на 10.05.1972 г., предприели поход от района на с. Якоруда към

гр. София за изразяване на протест срещу смяна на имената (групата преминала пеш през Рила, но е спряна от органи на реда в землището на гр. Самоков – наследниците на Осенски сочат, че там върху него е упражнено насилие, вследствие на което, на 13.05.1972 г., по време на обратния път към родното си място той е починал); Емин Мехмедов Црънков от гр. Якоруда. Наследниците му твърдят, че поради нанесен побой, на 24.07.1972 г. е починал в болницата в Разлог; Георги Неофитов Цинцев от гр. Якоруда – длъжностно лице – твърди се, че е убит по повод водена от него пропаганда за смяна на турско-арабските имена на българските мюсюлмани; Хюсеин Караалил от с. Корница, общ. Г. Делчев, Мухарем Барган от с. Корница, общ. Г. Делчев, Салих Амидеин от с. Корница, общ. Г. Делчев, Тефик Хаджи от с. Брезница, общ. Г. Делчев, и Исмаил Калъор от с. Брезница, общ. Г. Делчев – жертви на събития, свързани с преименуването и случили се в с. Корница на 29.03.1973 г. и които не са споменати в книгата на Мемшиоглу. Всички загинали са били погребани от близките си в присъствие на други жители на съответните населени места. Освен тях, не са били установени други жертви, свързани с кампанията по смяната на имената на българите с ислямско вероизповедание за периода 1972 – 1973 г. Гражданите, от които са били снети обяснения, категорично опровергават твърденията на Хюсеин Мемшиоглу за броя на жертвите, както и за мащабите и формите на упражнявано насилие, описано в книгата му „Страници от историческото минало на помаците“. Видно от приложените смъртни актове е, че в посочените в книгата периоди и райони, в които живеят преобладаващо българи мюсюлмани всички регистрирани смъртни случаи са били съизмерими с нормалната смъртност на населението и не кореспондират по никакъв начин с твърденията на Мемшиоглу. По отношение на гражданите несъгласните с тази

политика е предприета мярка „Принудително разселване”, а други са осъдени на различни срокове лишаване от свобода заради убийства, опити за убийства и др. престъпления, извършени по повод съпротивата им при смяна на имената. Имало пострадали от физическо насилие, но липсват данни за разрушаване на къщи и/или увреждане на каквато и да е друга собственост.

Установило също така, че връщане на български имена съществувало още преди 1972 г. До тогава част от българите мюсюлмани вече са сменили турско-арабските си имена по собствени подбуди. Към такава стъпка са прибегвали обикновено по млади, образовани и обществено активни хора. До края на 1971 г. около 1/3 от етническите българи с ислямско изповедание в Кърджалийски окръг са приели български имена.”¹⁹

Поклон пред паметта на загиналите! Тя по никакъв начин няма да бъде изтрита от сърцата на техните близки...

Сега да се върнем към живите, които се опитват да спекулират с паметта. Впрочем, когато фактите говорят, думите са безсилни. Затова и тук не бих си позволила коментар.

Да честитим на Хюсеин Мемишоглу високия приз НОСИТЕЛ НА ЖЪЛТАТА ФЛАНЕЛКА, който се дава на заслужили опашати лъжци и разтегачи на локуми. Пожелаваме му със здраве да го носи дълги години като клеймо на челото, което също никога нищо няма да изтрие и заради което ще бъде сочен с пръст – за назидание на поколенията.

26 септември 2014 г.

БЕЛЕЖКИ

1. По-нататък ще я наричаме само „Страниците...”. Цитатите ще бъдат по това издание (страниците им ще се посочват в текста).

2. Румяна Узунова. *Свободата на духа и човешките измерения в Европа*. Разговор с Хюсеин Мемिशоглу. – ОМДА (вж. на адрес: http://www.omda.bg/public/arhiv/rumyana_uzunova/rumyana_svboda_na_duha_5.html)

3. Безродниците от „Бал-Гъоч” ще доказват принадлежността на помаците към турската общност. – Телевизия „СКАТ” (вж. на адрес: <http://www.skat.bg/news.php?action=7&newsID=12442>)

4. Мехмед Мехмед. *В Бурса обсъждаха темата за помашкия етнос*. – В. „Арда”, Кърджали, 21.03.2011 (вж. на адрес: <http://ardanews.info/?p=7962>)

5. Румяна Узунова. *Свободата на духа и човешките измерения в Европа...*

6. Пак там.

7. *История на Българите. Военна история*. Книгоиздателска къща „Труд”, изд. „Знание” ЕООД. София, 2007 г., с. 239 (вж. на адрес: <http://books.google.bg/books?id=HDQn3tJkyUcC&pg=PA239&lpg=PA239&dq=>)

8. Карнегиева фондация за международен мир. *Доклад на Международната комисия за разследване причините и провеждането на Балканските войни*. „Другите Балкански войни” – Фондация „Карнеги”. Фондация „Свободна и демократична България”, София 1995, с. 5 (вж. на адрес: http://macedonia.kroraina.com/karnegi/uvod_2.html)

9. Пак там, с. 120.

10. Напомням, че част втора „Документи и фотографии” в книгата на Хюсеин Мемिशоглу не е номерирана.

11. Карнегиева фондация за международен мир. *Доклад на Международната комисия за разследване причините и провеждането на Балканските войни...*, с. 104 – 105.

12. Пак там, с. 74.

13. Пак там, с. 146 – 147.

14. *Сборник „Родина”*. Книга първа (1937 – 1938). Издание на Българо-мохамеданската културно-просветна и благотворителна дружба „Родина”. 1939, с. 34.

15. Пак там, с. 35.

16. *Сборник „Родина”*. Книга първа (1937 – 1938)..., с. 21 – 22.

17. Архив на Сдружение Дружба „Родина”. Писмо с изх. № 1611/11.02.2013 г.

18. Пак там. Писмо с вх. № 2015/2013 от 07.03.2014 г.

19. Пак там. Писмо № 269/2014 от 15.08.2014 г.